

Ege Coğrafya Dergisi, 17/1-2 (2008), 73-83, İzmir
Aegean Geographical Journal, 17/1-2 (2008), 73-83, İzmir—TURKEY

DATÇA – BOZBURUN ÖZEL ÇEVRE KORUMA BÖLGESİ VE TURİZM

Tourism and Special Environmental Protected Areas: Case of Datça - Bozburun

Nuran TAŞLIĞIL*

Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü İstanbul
ntasligil@marmara.edu.tr

Abstract

In order to protect the natural sources of Turkey and to bequeath an intact environment to next generations some regions are defined as national parks, natural parks, specially protected environmental areas. As being one of them, Datça – Bozburun region, at 18/01/1990, is declared to be the Special Environmental Protected Area by the cabinet.

Because of its untouched bays, rich vegetation, clean weather and archeological worth, Datça – Bozburun region is under protection. As covering 1474 km² area it is considered, it is an obligation to protect these kinds of exceptional Turkey.

Since it is announced to be a Special Environmental Protected Area, there are some limitations on territorial usage. When the damage occurred in unprotected areas are considered, it is an obligation to protect these kinds of exceptional regions.

In the peninsula of this Special Environmental Protected Area some archeological, natural, agricultural and forestry regions are closed to human actions, whereas other parts are open to public with some limitations.

This article aims to introduce Datça- Bozburun Specially Protected Environment Area located on two peninsulas in Southwestern Turkey with its tourism features.

Key Words: Special Environmental Protected Area, Environment, Tourism, Datça-Bozburun

Öz

Türkiye'nin doğal kaynaklarını korumak, gelecek nesillere bozulmamış bir çevre bırakmak amacıyla bazı bölgeler milli park, tabiat parkı, özel çevre koruma bölgesi gibi değişik adlar altında ayrılmaktadır. Datça – Bozburun Bölgesi bunlardan biri olup 18.01.1990 tarihinde Bakanlar Kurulu Kararı ile Özel Çevre Koruma Bölgesi ilan edilmiştir.

---

* Marmara Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü

Datça – Bozburun Bölgesi insan eli de memi koyları, zengin bitki örtüsü, temiz havası ve arkeolojik de erlerinden dolayı koruma altına alınmıştır. Türkiye’de bu ekilde ilan edilen 12 koruma alanının en büyü ü olup 1474 km² yer kaplamaktadır.

Özel Çevre Koruma Bölgesi ilan edilmesi bölge halkına arazi kullanımı ba ta olmak üzere bazı kısıtlamalar getirmi tir. Bu gibi sınırlamaların olmadığı bölgelerimizde çevrenin nasıl tahrip edildi i göz önüne alınırsa, bozulmadan günümüze kadar kalabilmiş bu bölgenin korunması yerinde bir seçim olmu tur.

ki yarımada olu an Özel Çevre Koruma Bölgesi’nde bazı yerler arkeolojik sit, bazıları do al sit alanı olarak insan faaliyetlerine kapatılmış , tarım ve orman alanları ayrılmış , bunların dışında kalan sahalarda belirli kısıtlamalarla kullanıma açık bırakılmış tir.

Bu makalenin amacı Türkiye’nin güneybatı ucunda yer alan ve iki yarımada olu an Özel Çevre Koruma Bölgesi’ni turizm özellikleriyle birlikte tanıtmaktır.

Anahtar Kelimeler: Özel Çevre Koruma Bölgesi, Çevre, Turizm, Datça-Bozburun

Giri

Gelecek nesillere bozulmamış zengin biyolojik miras, sağlıklı ve temiz bir çevre bırakmak, dünya turizminden yeterli pay alabilmek ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak gibi amaçlarla birçok ülkede belirli bölgeler seçilir. Ülkemizdeki uygulamalarından biri de özel çevre koruma bölgeleridir. Tarih, do al, kültürel v.b. gibi de erler açısından bütünlük gösteren bu bölgelerin gelece e ve gelecek nesillere ula tırılması ve do al kaynakların korunarak kullanılması, 2872 sayılı Çevre Kanununun 9. maddesi ve ülkemizin taraf oldu u “Akdeniz Özel Koruma Alanlarına liliğin” protokol gere i Bakanlar Kurulu tarafından belirlenir. Türkiye’de Bakanlar Kurulu’nun 12.06.1988 tarih ve 88 / 13019 sayılı kararı ile önce Gökova, Köyceiz – Dalyan ve Fethiye – Göcek yöreleri Özel Çevre Koruma Bölgeleri olarak ilan edilmiş ve bunlarla ilgili olarak 02.09.1988 tarihinde Bakanlıkta ba lı olarak Özel Çevre Koruma Bölgesi Bakanlıkta kurulmuş , 21.08.1991 tarihinde de Çevre Bakanlığı’na ba lanmıştır.

Bu ilk girişimlerden sonra 18.01.1990 tarihinde Patara, Kekova ve Çevresi Gökova Deltası, 22.11.1990 tarih ve 90 / 1117 sayılı karar ile de Gölbaşı, Pamukkale, Ihlara, Foça, Datça – Bozburun, Belek, Özel Koruma Bölgeleri ilan edilmiştir.

Bu ara tırmaya konu olan Datça – Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi birbirinden güzel el de memi koyları, zengin bitki örtüsü, bol

oksijenli havası ve tarihi de erlerinden dolayı koruma altına alınmıştır. Bölge, Mu lailinin güneybatısında 1474 km² alan kaplamakta olup, ülkemizdeki toplam 4188 km² genişli indeki 12 koruma bölgesinin en büyü üdür (ekil 1).

Do al Çevre Özellikleri

Datça – Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi, Anadolu’nun güneybatı ucunda iki yarımada olmaktadır. Birincisi 70 km. uzunlu unda doğu-batı yönünde en geniş kısmı 15 km, en dar yeri (Balıkaıran) 1 km’nin altına inen Datça (Eski Readiye) Yarımadası, kuzeyde Gökova Körfezi, güneyde Akdeniz ile çevrilidir. İkinci güneybatı-kuzeydo u istikametinde yaklaşık 30 km uzunlu unda ve 15-20 km genişli indeki Bozburun Yarımadası’dır. Bu iki yarımada uzun yıllar karayolu bağlantısı olmadığı ve sadece deniz yolu ile ula ılabilirdi i için Ege Bölgesi’nin diğer kıyıları gibi büyük ölçüde tahrip edilmemiş ve do al güzelliklerini korumu lardır. Ancak, karayolunun yapılmasından sonra turizme açılmış lar, yolun iyi kalitede olmayışı turizmin olumsuz çevresel etkilerini kısmen de olsa engellemi tir.

Jeoloji ve Jeomorfoloji

Datça Yarımadası’nın batısı Mesozoik’e ait kalkerlerden, doğusu ise daha çok volkanik kayalardan meydana gelmiştir. Yarımadaının yüksek da lık sahaları arasında kalan depresyonları ise yer yer Tersiyer ve Kuaterner dolgularıyla kaplanmış olup, düzlükleri ve ondüleli kısımları meydana getirmektedir. Bölgenin bazı

Tourism and Special Environmental Protected Areas: Case of Datça - Bozburun

kesimlerinde ist, gre ve serpantinler görülmektedir. Bozburun Yarımadası ise II. Zaman kalkerlerinden oluşmuştur. Burası daha da ılık, çıplak ve co rafi konum olarak biraz daha saptadır.

ekil – 1: nceleme Sahasının Konumu.
Figure – 1: Location of the Study Area.

Yöre, genç tektonik hareketlerin sonucu oluşan faylarla çok parçalanmıştır. Bu faylardan en önemlisi kuzeydeki Gökova Körfezi'ne paralel uzanan Datça Yarımadası'nın kuzeybatı ve orta kısımlarında yer yer kesintiye uğramış, ana doğrultusu doğu-batı yönlü olmaktadır. Nitekim sahanın bu kısımlarında relief çok arızalıdır ve sahilten hemen yükselen dik faylar mevcuttur.

Marmaris'in kuzey ve doğusunda bulunan Balaban Dağları, yükselerek güneybatı yönünde Datça, güney yönünde Bozburun Yarımadasına doğru uzanır. Datça Yarımadası'nın en yüksek noktaları; Bozda (1.174 m.), Kalecik Dağı (881 m.), Karacada (786 m.), Yaylada (615 m.), Emecik Dağı (704 m.), Tulu Dağı (743 m.), Hamzalıda (499 m.) dır. Bozburun Yarımadası'nda ise kuzeyden güneybatıya doğru uzanan dağlar biraz daha alçaktır; Göreç Dağı (745 m.), Bozcadağı (470 m.), Kale Dağı (451 m.), Hisar ve Çatal Dağları.

Oldukça arızalı yapıya sahip olan Datça Yarımadası'nın litolojik yapısının farklı olmasından dolayı yarımadanın batısı doğuya göre daha arızalıdır. Ovalar geni yer kaplamaz. Kıyılarda yer alan düzlüklerin en önemlileri Palamutbükü, Mesudiye, Kızılan, Readiye ovaları, dağlar arasındaki küçük düzlükler ise Sındı ve

Yaka'dır. Ova sayılabilecek düzlüklerin hemen hiç görülmediği Bozburun Yarımadası'nda ise yalnızca Orhaniye, Selimiye, Turgut Köyleri'nin bulunduğu küçük düzlükler yer almaktadır.

Yörenin kıyıları çok girintili ve çıkıntılıdır. Datça Yarımadası'nın serpantin temel üzerinde açılmış vadileri içine sokulan deniz, ria benzeri küçük koylar (Bencik v.b.) meydana getirirken, su altında kalan kalker reliefi kalanklı kıyıları örneklerini verir.¹ Kıyı boyunca yer alan faylar, bazen de yüksek yarlar oluşur. Uzun bir kıyı çizgisine sahip olan yarımada'nın kıyıları çoğu yerde dik olup bu durum kıyı kullanımını kısıtlar.

İklim - Bitki Örtüsü - Toprak - Su

Bölgede tipik Akdeniz iklimi hüküm sürer. Yazlar sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağlıdır. Kış mevsimi çok kısa geçer. Don olayı hemen hiç görülmez ve sıcaklık 5°C altına pek düşmez.

Yıllık sıcaklık ortalaması Datça'da 19,1°C, Bozburun'da 19°C'dir. En sıcak ay Temmuz olup ortalaması Datça'da 27,1°C, Bozburun'da 27°C'dir. En soğuk ay Ocak'ın ortalaması Datça'da 12,1°C, Bozburun'da 11,4°C'dir. Kapalı günlerin sayısı 35, güneşli gün sayısı ise 275-300 gün arasında değişir. Ekstrem değerlere gelince; en yüksek sıcaklık 1987 yılında Temmuz ayında yazınmıştır: Datça 40,6°C, Bozburun 39,1°C. En düşük sıcaklık ise 1964 Ocak ayında Datça'da 0,2°C, Bozburun'da -4,7°C olmuştur. Ortalama yağış Datça'da 710.9 mm., Bozburun'da 752.5 mm.'dir. Yağışın tamamına yakını kış aylarında toplanmıştır.

Bölgenin florası 100 familya, 415 cins ve 968 türden² oluşur ve floristik açıdan oldukça zengindir. Bu zenginliğin önemli bir bölümü ormanlardır. Marmaris Orman İşletme Müdürlüğü'nden alınan bilgilere göre Özel Çevre Koruma Bölgesi'nde 138.266 hektar orman alanı vardır. Bunun 110.359'unu orman geri kalan 27.907

¹ Erol, O., 1991. "Türkiye Kıyılarındaki Terkedilmiş Tarihi Limanlar ve Bir Çevre Sorunu Olarak Kıyı Çizgisi Değişimlerinin Önemi." Ü. Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enst. Derg. Sayı: 8, No: 8. İstanbul, s. 25.

² Datça – Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi. Tanıtım Serisi: 11.1994 Özel Çevre Koruma Bakanlığı Yayını No: 30. Ankara.

hektarı ise ormansız alanlardır. Bu ormanların 37.147 hektarı üretimsel, 73.212'si üretimsel olmayan ormanlardır.

Orman bitkilisyonunda hakim olan eleman kızılçam (*Pinus brutia*) ile karıık servidir (*Cupressus sempervirens*). Kızılçam yaklaık 1000 m. yüksekli e kadar çıkmakta, bu yükseltinin üzerinde Yaylatepe'de oldu u gibi yerini pırnal me esi (*Quercus ilex*), kermes me esi (*Quercus coccifera*), akçaa aç (*Acer platanoides*), akçakesme (*Phyllirea latifolia*) ve da mu mulası (*Cotoneaster* sp) gibi yapraklı türlerden olu an orman bitkilisyonuna bırakılmaktadır. Servi, Datça Yarımadası'nın kuzeyinde De irmen Bükü'nde oldu u gibi vadi yamaçlarında, Sındı köyü çevresinde, Bozburun Yarımadası'nda çmeler-Bayırköy arasındaki ormanlık alanlarda yer yer saf ve kızılçam ile karıık bir halde bulunur. Ormanlık alanlarda sandal (*Arbutus andrachne*), kermes me esi (*Quercus coccifera*), pırnal me esi (*Quercus ilex*), akçakesme (*Phyllirea latifolia*), defne (*Laurus nobilis*), katran ardıcına (*Juniperus oxyoedrus*) rastlanır. Bölgede a açlandırma çalı maları yapılmı (Ali Rıza Ormanı gibi), fakat dikimden sonra yeterli bakım yapılmadı ı için fazla geli me gösterememi lerdir.

Akdeniz ikliminin tanıtıcı bitki örtüsü olan maki toplulu u bölgede geni bir alana yayılırsa da önemli bir bölümü tahrip edilmi tir. En çok rastlanan türleri; delice (*Olea europaea*, oleaster), sakız a acı (*Pistacia lentiscus*), kermes me esi (*Quercus coccifera*), keçi boynuzu (*Ceratonia siliqa*), funda (*Erica arborea*), sandal (*Arbutus andrachne*), mersin a acı (*Myrthus communis*), bö ürtlen (*Rubus fruticosus sanchus*) ve zakkumdur (*Nerium oleander*).

Bölgede maki toplulu unun tahribi sonucu ortaya çıkan frigana (*garigue*) türleri de yaygındır. En tanınmı elemanları; laden (*Cistus*), sütle en (*Euphorbia acanthotamnus*), katırtırna ı (*Sportium junceum*), lavanta (*Lavandula*), kekiktir (*Thymus vulgaris*).

Datça Yarımadası'nın güney kıyısında yer alan Gebeli kumul alanında deniz yoncası (*Medicago maria*), havacıva otu (*Alkana tinetoria*) gibi kumul türlere de rastlanır. Sahil dikenini (*Eryngium maritimum*), kör ha ha (*Glacium filayum*) rastlanan di er elemanlardır.

Bölgenin bir özelli i de endemik türleri barındırmasıdır. Bunlardan biri sı la a acıdır (*Liquidanbar orientalis*). Vadi içlerinde taban suyu yüksek a ır topraklar üzerinde yeti ir. Özellikle Datça-Aktur arasında yolun iki tarafındaki vadiler boyunca küçük korular olu turur. Bir di er endemik tür Datça hurmasıdır (*Phoenix theophrasti*). Bodrum Gölköy'de de yeti en bu hurma çe idine ilk defa 1982 yılında yarımada nın do u kesiminde rastlanmı tir. Daha önce Girit Adası'nda endemik oldu u varsayılan bitki, 10-12 m. boyunda, uzun gövdeli bir a açıtır. Datça Yarımadası'nın güneyinde Azgancık Tepe, Karacahapisba ı, Yarımcaba ı, Kovalıca, Tanı man, Andızcak Tepelerinde ve kuzey kesiminde Eksere Deresi içinde yaklaık 1 km'lik bölümde 50-225 m'ler arasında vadinin tabanında bulunmaktadır. Bu ikisinin di nda di er endemik türler; yabancı gonca (*Medicago heyniara*) ve sı ır kuyru u (*Verbascuum mikales*)'dur. Yukarıda sayılanların di nda ısırgan (*Urtica dioica*), ayrıık (*Agropyrum*), tırtıl (*Lymantria dispar*), nergis (*Narcissus*), menek e (*Viola*), sümbül (*Hyacinthus orientalis*), papatya (*Anthemis tomentop*) gibi kır çiçeklerine her yerde rastlanır.

Faunaya gelince; yöre memeli türler bakımından çok zengindir. Her geçen gün sayısı azalan boz ayının varlı ı saptanmı tir. Bunlardan ba ka tilki, porsuk, va ak, yabancı domuzu, yabancı keçisi, tav an, sincap, oklu kirpi, karaca, çakal di er önemli hayvanlardır. 86 ku türünün saptandı ı bölgede en çok bulunanlar karabatak, ahin, atmaca, do an, kartal, keklik, çulluk, üveyik, kumru, a açkakan, alakarga, ispinoz, serçe, yabancı güvercini ve seralardaki bitkileri döllemekte kullanılan bambus arılarıdır. Sürüngenler ise 26 tür olarak saptanmı tir. Kurba a türleri, tosba a, kertenkele, yılan (kör, toros, su, eritli, engerek gibi) türleri en çok bulunanlardır. Datça-Bozburun Yarımadası'nın kıyılarında rastlanan balık türleri ise mercan, barbunya, istavrit, izmarit, kefal, sardalye, levrek, palamut, kalamar, ahtapot, sinarit, ortoz, lopa, salagos, skorpit ve sokandır, Gerek deniz faunası gerekse ku çe idi bölgenin florası kadar zengindir.

Bölge su kaynakları bakımından fakirdir. Mevcut dereler mevsimlidir. Sadece ya ılı dönemlerde akı görölür. Yaz aylarında tamamıyla kururlar.

Tourism and Special Environmental Protected Areas: Case of Datça - Bozburun

Bunlar da genellikle kuzey-güney do rultuda ve kısa boyludur. En önemlisi Kargı Deresi'dir.

Yüzey sularının dı nda Datça limanının batısında sahilden 100 m. içeride suları do al bir havuza toplanan Datça Ilıcası bulunur. 27°C ısıya sahip bu kayna ın suları denize akar.

Bölgenin topraklarında tarım için önemli olan alüvyal topraklar pek fazla yer i gal etmez ve akarsular boyunca görülürler. Kristalen kalkerler üzerinde terra rossa topraklar olu mu tur. Bu topraklar e imin arttı ı yerde ortadan kalkarlar. Su bulunabilirse üzerinde sebze yeti tirilir. Datça Yarımadası'nın batısında geni sahaya yayılan kırmızı kahverengi topraklar kireç yönünden zengindir. Genellikle üzerinde zayıf bir ot örtüsü ile yer yer makilere rastlanan bu toprakların pH de eri yüksek olanlarının çok sınırlı alanlarında çamlıklara da rastlanır. Di er bir toprak grubu kireçsiz kahverengi topraklardır. Datça Yarımadası'nın kuzeydo u ve do u kesiminin çok e imli olan bölümlerinde rastlanan bu topraklar su yoklu u nedeniyle zayıf ot örtüsü ve kurakçıl a açlarla kaplıdır. Buralarda toprak sı , bitki örtüsü fakir ve erozyon iddetlidir.

Nüfus ve Yerle me

Datça ve Bozburun yarımadaalarının koyuları gemicili e elveri li oldu u için Antik Ça 'da yo un bir yerle meye sahne olmu tur. Tarihi kayıtlarda bu dönemde bölgede 70-100 bin ki inin ya adı ı belirtilse de, depremler, ula ım yollarına göre sapa kalma v.b. gibi nedenlerle nüfus giderek azalmı tur. Bölgenin en eski halkı Karlardır ve bölgenin Antik Ça 'daki adı olan Karia'da bu kavimden gelmektedir. Daha sonra Dorların gelmesiyle bölge kalabalıkla mı tur. Bugün her iki yarımadaadaki tarihi kalıntılar geçmi teki bu parlak dönemin en belirgin kanıtlarıdır.

2000 yılında yapılan sayımda bölgenin nüfusu 27.774 ki idir ve km²'ye 19 ki i dü mektedir. Aynı yıl, 88 olan Türkiye ortalamasına göre bu yo unluk çok dü üktür. Bu durumun en önemli nedenleri, tarım alanlarının dar, ekonomik kaynakların fakir, ula ım olanaklarının da sınırlı olu udur.

Nüfus geli imine bakıldı nda; 1940 yılında 4.351 olan nüfus, 1950 yılında 10.711'e yükselme se de daha sonraki yıllarda artı hızı yava lamı tur. 1960'da 11.356 olan nüfus, 1970'de 12.355 ki ye

ve 1980'de 14.494'e yükselme tir. Karayolunun yapılması ve turizmin geli meye ba laması, nüfus artı nda önemli etken olmu ve 1990'da 19.928 olan nüfus 2000'de 27.774 ki iye yükselme tir. Bölge nüfusunun % 29'unu ehirselle, % 71'ini kırsal nüfus olu turmaktadır. 1935 yılında % 28 olan ehirselle nüfus oranı günümüzde hemen hemen hiç de i memi tir. Yörenin tek ehirselle yerle mesi Datça'dır. Datça, 1937'de bugünkü Re adiyeye Mahallesi'nin bulundu u yerde Girit Adası'ndan gelen bir aile tarafından nüfuslanmaya ba lamı tur. Osmanlı Dönemi'nde Mente e Sanca ı'na ba lı bir kaza olan Datça, daha sonra Marmaris'e ba lanmı , Datça adı Sultan Re at döneminde Re adiyeye'ye dönü mü tür. 1928 yılında Mu la iline ba lanan Datça, Re adiyeye Mahallesi'nden skele Mahallesi'ne ta ınmı tur.

Eski adı "Dadya" olan Datça ilçe merkezi, bugün 5 km.'lik bir alan içinde birbirinden ayrı olarak Re adiyeye, Datça ve skele adlı 3 mahalleden olu ur. Yönetim binalarının bulundu u Datça, iki koyun etrafında ve esas itibarıyla skele Caddesi ve Marmaris Caddesi boyunca yayılır. Dar bir berzahla birbirinden ayrılan koyulardan do udakine bir mendirek yapılarak yatların barınabilmesi için liman haline getirilme tir.

Datça ilçe merkezinin nüfusu 1940 yılında 1250, 1950'de 1307, 1970'de 1481 ki i olup, 1990 yılına kadar 5000'in altında kalmı tur ve ancak 2000 yılında 8108 ki iye yükselme tir. Aynı dönemlerde Mu la'nın di er ilçeleri Bodrum, Marmaris, Köyce iz'in nüfusları ile kar ıla tırıldı nda Datça ilçe merkezinin nüfusunun çok yava artı ı anla ılır.

Datça ilçesinin kırsal nüfusu 1940 yılında 1301 ki iden 2000 yılında 19.660'a yükselme tir. Datça Yarımadası'nda 9 köy bulunur. Bunların nüfusları 347 ila 915 arasında de i ir. Nüfusu en kalabalık Emecik olup onu Kızılan takip eder. En az nüfuslu ise Sındı'dır.

Bozburun Yarımadası'ndaki yerle meler Marmaris merkez ilçesine ba lı Orhaniye, Osmaniye, Hisarönü, Bozburun ve 5 köydür. Hisarönü 5.027 nüfusuyla en kalabalık yerle medir. Onu Sö ütköy takip eder ve nüfusu en az olanı Ta lıca'dır. Nüfus artı ı açısından en fazla artı a sahip olan Hisarönü yerle mesidir (özellikle yat turizminin etkisiyle). Emecik de nüfusu fazla artan köylerdendir. Nüfus

kaybına u rayan köyler ise Cumali, Mesudiye, Ta lıca'dır. Genel olarak kıyılarda yer alan köylerin nüfusları 1990'dan itibaren turizmle ilgili olarak daha hızlı artmaya başlamıştır.

2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre köyler u ekilde gruplandırılabilir:

Tablo 1: Kırsal Yerle melerin Nüfusa Göre Gruplandırılması

Table 1: The classification of rural settlements as to the amount of population

Nüfus	Köyler
500'den az	Hızır ah, Sındı, Ta lıca
500 – 1000	Cumali, Emecik, Karaköy, Kızlan, Mesudiye, Yakaköy, Yazıköy, Osmaniye, Bakırköy
1000 – 2000	Orhaniye, Bozburun, Selimiye
2000 – 5000	Sö ütköy
5000'den fazla	Hisarönü

Tablo 1'de nüfus gruplandırılmasına bakıldı nda en fazla köy 500–1000 nüfus grubunda bulunmaktadır. Kırsal yerle melerin bir di er özelli i de arazinin da lık yapısından dolayı köylerin birkaç mahalleden olu udur. Sındı 4, Yaka 3, Mesudiye 4, Yazı 2, Cumali 3 mahalle gibi.

Ekonomik Faaliyetler

Datça-Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi engebeli bir yapıya sahip oldu u için tarım yapmaya elveri li 1, 2, 3, 4. sınıf arazi son derece azdır. Yazların çok sıcak ve kurak geçmesi nedeniyle sulama zorunludur. Bölge, su potansiyeli açısından fakirdir. Ayrıca sulanabilir arazinin azlı ı, tarım alanlarını daha da sınırlamaktadır. Bütün bu olumsuzluklar kar ısında bölgede tarımsal alan yaklaşık 10.000 ha dır. Bunun 8.500 hektarı Datça Yarımadası'nda, geri kalanı Bozburun Yarımadası'ndadır. Yaklaşık 1.350 hektarda kuru tarım yapılmakta, büyük bir bölümü orman alanlarından kazanılmı küçük bahçelerde mevsimlik sebze ve meyveler yeti tirilmektedir.

Günümüzde Datça Mahallesi'nin sınırlarında gördü ümüz terasların M.Ö. IV. yüzyıldan itibaren çevrede ba cılık için kullanıldı ı; Atina, Delos, skenderiye'de bulunan Knidos mühürlü amfora

kulpları arap ihracatının ve dolayısıyla tarihte ba cılı n ne kadar önemli oldu unu göstermektedir. Ba cılık bugün önemini kaybetmi , sadece 32 hektarlık ba alanının büyük bölümü Datça merkez, Emecik ve Kızlan köylerinde bulunmaktadır.

Bölgede, e imli alanlar üzerinde meyvecilik yapılmaktadır. Yeti tirilen ba lıca meyveler, badem, kayısı, eriktir. Toplam 2726 hektar alan kaplarlar. Bunlar içinde bademin bölge ekonomisinde önemli bir yeri vardır. Badem a açlarının büyük bir bölümü Datça Yarımadası'nda bulunur ve ürünün bir bölümü ça la halinde satı a sunulmaktadır. Datça ilçesinde 418.500 adet badem a acı olup, 600 ton civarında ça la, 1715 tonu da iç badem olarak pazarlanır.

Bölgenin her yerinde zeytin a acına rastlanır. Toplam 2460 hektar alana sahip zeytinin ço u ticarete konu olmaz. En çok Yaka (250 ha.), Mesudiye (220 ha), Merkez (480 ha), Cumali (400 ha), Yazı (300 ha), Sındı (200 ha) köylerinde bulunur.

Datça merkez ilçe, Kızlan, Sındı ve Yaka köylerinde (74 hektar) narenciye bahçelerinde yaz portakalı yeti tirilmektedir.

Tahıllar (950 ha), baklagillerden (170 ha) fasulye, yumru lu bitkilerden patates (50 ha), susam ve yer fıstı ı (49 ha), so an, sarımsak, karpuz, kavun yeti tirilen di er ürünlerdir. Sebze bahçelerinde her çe it sebze yeti tirilse de domates ilk sırada yer alır ve Kızlan ve Karaköy'de yeti tirilir. Mesudiye köyünde ba layan seracılık yava yava di er köylere de yayılmakta, domates, biber, patlıcan üretime konu olmaktadır.

Bölgede ormanlardan kekik, adaçayı, defne yapra ı toplanmakta, sı la ya ı elde edilmekte ve ticareti yapılmaktadır.

Bölgede meralar sınırlı oldu u için hayvancılık önemli de ildir. Her ailenin ihtiyacını kar ılamaya yönelik çok az sayıda hayvan bulunur. En fazla kıl keçisi beslenir. Onu sı ır ve koyun izler. Yük hayvanı olarak at ve e e in sayısı her geçen gün azalmaktadır. Kümes hayvanlarından tavuk ve ördek beslenir.

Datça Yarımadası'nda arıcılık çok yaygındır. Özellikle ormanlık alanlarda çok sayıda kovandan çam, kekik, çiçek balı ile polen elde edilmektedir.

Turizm

Do al ve Kültürel Çekicilikler

Bölgenin iklim koşulları (güneşlenme süresinin uzunluğu, yaz mevsiminde yüksek sıcaklık dayanmayı kolaylaştıran meltem rüzgârı, havanın nem oranının düşük olması vb) ve deniz suyu sıcaklığı, kıyı turizminin gelişmesinde önemli birer faktör olurken, aynı zamanda turizm sezonunun da uzun olmasına yol açmıştır. Ayrıca bölgede girintili-çıkıntılı, koylu-yarımadalı kıyıların varlığı yat turizmine, yüzme ve sörf gibi deniz sporlarının uygulanmasına olanak vermektedir. Öte taraftan bölgedeki ormanlar, endemik bitki türleri, yaban hayatı, balık ve kuş çeşitleri, manzara güzellikleri, doğal kırsal yollar, ekoturizmi destekleyebilecek doğal çekiciliklerdir.

Bölgenin arkeolojik ve tarihi zenginliklerinden en önemlisi Knidos'tur. Dorlar tarafından kurulan, .Ö. VII. yüzyıldan itibaren gelişen şehir .Ö. 360 yılına kadar bugünkü Datça skelesi'nin 1-2 km kuzeyinde Dalacak Burnu ve Burgaz düzünde yer almış, ekonomik koşullar değişince deniz ulaşımı için daha elverişli olan Tekir Burnu'na (Deve Boynu) taşınmıştır. Terk edilen eski Knidos'tan geriye şehri koruyan surların iri tabloklarından örülmüş kalın duvarlar kalmıştır. Yeni şehir hem yarımadanın güneye bakan ucunda, hem de karısında yer alan, adan zamanla yarımadaya dönüştürülen Deve Boynu'nun kuzey yamacında teraslar üzerinde kurulmuştur. Balıgçıda kuzeydeki küçük olan askeri liman, güneydeki büyük olan ise ticari amaçla kullanılmaktaydı. Büyük limanı bir adan kara yönünden olmak üzere iki mendirek koruyordu. Kent güneybatı-kuzeydoğu yönünde Hippodamos planına göre düzenlenmiş; tapınak, tiyatro, resmi yapılar bu planda yer almış, yarımada (Krio) üzerinde evler için teraslar oluşturulmuştur. En parlak dönemini Hellenistik Çağ'da (.Ö. 300-30) yaşayan şehir, önemli bir arap ve zeytinyağı ihracatçısı idi ve .Ö. 2 yüzyıldan itibaren bir seramik üretim merkezi olmuştur. Zaman içinde önce VII. yüzyılda Arapların istilası, daha sonra meydana gelen birkaç deprem, antik çağın sanat, kültür ve tıp merkezinin sonunu hazırlamış ve terk edilmesine sebep olmuştur.

Knidos'tan günümüze ulaşanlar pek azdır. Kentin surlarının akropolisi çevreleyen bölümü iyi

korunmuştur. Surların dışında ruhani bir alana yayılmış nekropolde lahit ve kaya mezarları ile iki tiyatro, tapınak, odeon, stoa, Bizans kilisesi, agora, Afrodite Tapınağı kalıntıları bulunur. Günümüze kalan en önemli eserlerden biri mermerden yapılmış hem saati hem de mevsimleri gösteren güneş saatidir.

Knidos dışında Turgut köyü civarında Hydas, Orhaniye çevresinde Bybassium, Palamut Bükü'nde Triopion, Kargı Köyünde Akantos, Kızılada ile ilçe merkezi arasında Stadeia, Söğüt çevresinde Tymnos ve Saranda, Bozburun Koyu girişinde Kızılada ve çevresinde Patakis, Angiliz haritalarında Oplaike Bükü denilen koyda bir tersane kalıntısı bulunan Lorymba balıca antik kalıntılardır. Bilindiği gibi arkeolojik, kentsel, doğal ve tarihi alanlar sit alanı olarak korumaya alınmaktadır. Datça ve Bozburun Yarımadalarında Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Kurumu tarafından belirlenen kriterlere uygun I., II., III. derecede arkeolojik ve doğal sit alanları bulunmaktadır. Bunlardan Knidos antik kenti, Hisarönü, Orhaniye, Söğüt yerleşmeleri, Kızılada ve çevresi yukarıda sayılanlardan dolayı arkeolojik sit alanı ilan edilmiş olup koruma altındadır.

Yukarıda belirtilenlerin dışında, daha yakın tarihlere gelirse Mehmet Ali Ağa Konağı, Readiye ve Datça Mahallelerindeki evler, Readiye Camii, Hızırpaşa köyündeki Selçuklu Camii ile Datça'ya 8 km uzaklıktaki yarımadanın en çok rüzgâr alan yerindeki dermenler, bölgenin diğer önemli tarihsel zenginlikleridir. Bunların içinde Readiye'de bulunan Mehmet Ali Ağa Konağı'na ayrı bir yer vermek gerekir. 1801 tarihinde yapılan ev, plan ve süslemeleri yönünden III. Selim döneminde inşa edilen evlere benzemektedir. Konak onarım geçirmiş ve turizme açılmıştır. Ahap bölmeler, duvarların üst kısımlarında yer alan nakışlar, duvar resimleri üstün bir sanat zevkini yansıtmaktadır. Orijinal durumunu korumuş olan tavan süslemeleri eski tür tavanların güzel örneklerinden biridir. Gerek plan gerekse iç mekani ve duvar nakışları yönünden konağın sanat tarihimizde önemli bir yeri vardır.

Görüldüğü gibi bölgenin hem evrensel hem de yerel kültürel çekiciliklere sahip olması, kültür turizmi uygulama olanakları yaratmaktadır. Diğer taraftan, badem, narıncıya, kekik, adaçayı, defne, sıla yağı gibi yerel ürünler, turistik ürüne

çevrildi i taktirde kırsal turizm ya da agroturizmin geli mesine katkı verebileceklerdir.

Hizmet Çekicilikleri

Datça ve Bozburun yarımadalarının tüm do al ve kültürel çekiciliklerine ra men, bölgenin turizm alanındaki geli mesi gecikmi tir. Bu durumun ba lıca nedeni daha önce de de inildi i gibi ula ım yetersizli idi. Nitekim 1970'lere kadar bölgenin tek ula ım ba lantısı denizyolu olmu tur. Ancak bu tarihten sonra kalitesi çok da iyi olmayan karayolunun yapılması, Bodrum-Karaköy arasında küçük feribotla ba lantı, Dalaman Havalimanı'nın hizmete girmesiyle hava ula ımı gibi ba ka alternatiflerin ortaya çıkması, turizmin geli mesinde büyük rol oynamı tir. Ancak yine geli me, Mu la ilinin Bodrum, Marmaris, Fethiye ilçeleri aynı düzeyde de ildir. Gerçi bu sonuç, bölgenin fazla tahrip olmadan, a ırı kirlenmeden günümüze ula masına sebep olmu tur.

Datça-Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi'nde turistik konaklama tesis türleri çok çe itlidir: kamping, otel, motel, tatil köyü, pansiyon, devremülk vb. Turizm ile ilgili en yaygın konaklama ekli ikinci konutlar vasıtasıyla olmaktadır. Ço u siteler halinde in a edilmi yakla ık 6.500 ikinci konut bulunmaktadır. kinci konutların büyük bir kısmı Datça Yarımadası'nda in a edilmi tir. Bozburun Yarımadası'nda ise otel ve moteller yaygındır. Bölgede kamu kurulu larının dinlenme ve e itim tesisleri de yer almaktadır. Bunlar arasında Türkiye Elektrik Kurumu, Maden Tetkik Arama Enstitüsü, Milli E itim Bakanlığı ı, Orman Genel Müdürlü ü Tesisleri sayılabilir.

Bölgede piknik, çadırılı, karavanlı kamp ve sabit geceleme gibi hizmetler birçok kamp yeri vardır. Bunların önemli bir bölümü karayolu güzergâhı ve deniz kenarında yer alırlar. Bunlardan iki tanesi orman içi dinlenme yeridir. Birincisi; Marmaris-Datça karayolu üzerinde Marmaris'e 27 km. mesafedeki nbükü (143 çadır yeri, içme suyu, alı veri ünitesi, WC, du , mutfak, çama ırhane), ikincisi; Marmaris'e 23 km. uzaklıkta Çubucak (450 çadırılı kamp ve 1000 ki i / gün piknik hizmeti, büfe, soyunma kabini, du , kır gazinosu, alı veri ünitesi vd)'tır.. Di erleri; Körmen, Amazon, Surf ve Datça-İlca kampingleridir.

Bölgedeki otel ve motellere gelince; Kültür ve Turizm Bakanlığı ı belgeli 12 otel, 1 motel, 13 pansiyon olmak üzere 26 tesis, toplam 512 oda (303'ü otel, 24'ü motel, 185'i pansiyonda) ve toplam 1241 (765'i otel, 50'si motel, 422'de pansiyonda) yatak kapasitesi mevcuttur. Belediye belgeli 75 konaklama tesisinde ise toplam 3.750 civarında yatak bulunmaktadır.

Talep Özellikleri

Bölgeye gelen turist sayısını tespit etmek mümkün de ildir. Gelenlerin ço unun ikinci konutlarda konaklaması, belediye belgeli tesislerin kayıtlarının iyi tutulmaması, gerçek turist sayısının hesaplanmasını güçle tirmektedir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı ı belgeli tesislere 2004 yılında 1083 yabancı, 4375 yerli olmak üzere toplam 5.458 turist gelmi , yabancılar 3.998, yerliler 10.477 olmak üzere toplam 14.475 geceleme yapılmı tir. Ortalama kalı süreleri yabancı turistlerin 3,7 gün, yerli turistlerin ise 2,4 gündür.

Görüldü ü gibi bölgeye gelen turist sayısı ve gecelemler ve ortalama kalı süresi oldukça azdır. Son yıllarda Marmaris-Datça arasındaki karayolu iyile tirme çalı maları ile hem yolun standardı yükselmi hem de mesafesi kısalıdır. Bu durumun turist sayısı üzerinde mutlaka olumlu etkisi olacaktır.

Yakın yıllarda geli en yat turizmiyle ilgili olarak Datça Gümrü ü'nden alınan verilere göre; yat limanına 2004 yılında 762 yerli, 6.515 yabancı giri yapmı tir. Geçmi yıllarda; 1995 yılında 65 yerli, 1997 yabancı, 1999 yılında 292 yerli, 2474 yabancı ve 2003 yılında 403 yerli 4.706 yabancı turist gelmi tir.

Datça-Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi Uygulaması

Datça-Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi; e siz do al güzellikleri (kıyıları, denizi, bitki örtüsü), zengin kültürel de erleri ile tartı masız ülkemizin en ayrıcalıklı kö elerinden biridir. Özel Çevre Koruma Bölgelerinin ilanındaki asıl amaç, çevre de erlerinin korunması, çevre sorunlarının giderilmesi, koruma ve kullanma esaslarını belirlenmesi, imar planlarında gerekli revizyonun yapılması temelinde birle mektedir. Datça-

Tourism and Special Environmental Protected Areas: Case of Datça - Bozburun

Bozburun bölgesinin ilanında ise; sınırlı ölçüde olan verimli tarım alanlarını korumak; bataklık, sazlık, sulak alanlar ile kumulların kaybına sebep olacak hareketleri durdurmak, ülke ölçeğinde önemli olan sit alanlarını korumak, kırsal yerleşmelerin altyapılarını sağlıklı olarak geliştirmek amacıyla yapılmaktadır. Bunun için bölge, kullanım açısından belirli bölümlere ayrılmış ve her bir bölümün hangi şartlarda nasıl kullanılacağı kurullarla belirlenmiştir.

Planlama alanı içinde Datça-Bozburun Koruma Bölgesi'nin bir bölümü sit alanıdır. Bölgede arkeolojik sit alanları statüsünde Knidos antik kentinin yanı sıra Loryma (Bozukkale), Bybassium, Hydas, Patakis, Erine, Saranda bulunmaktadır. Birinci derecedeki bu sit alanlarında hiçbir yapı yapılamaz. Belirli kurullara göre kullanılacak alanlar belirlenmiştir. Bölgede doğal sit alanları ise Hisarönü'ndeki bazı koylar başta olmak üzere Datça Yarımadası'nın çeşitli kısımlarında bulunmaktadır (ekil 2).

Araştırma sahasının çok sıkı korunan ikinci kategorisi; bölgenin kuzeyinde 3, güneyinde 1 tane olmak üzere toplam sayısı 4 olan hassas bölgelerdir. Ancak belirli sürelerle, belirli aktiviteleri izin verilen bu alanlar topografik özellikleri, flora (maki, funda, çalılık) ve faunasıyla devam ettirilmesi gereken doğal rezerv alanlarıdır. Kendi arasında üç kategoriye ayrılır:

I – A Zonu: Tam koruma altındaki alanları kapsar. Çeşitli habitatların korunması için bütün insan faaliyetlerine yasaklanmıştır.

II – B Zonu: Çevreye zarar vermeden bilimsel araştırma ile belirli rotalar üzerinde rehberli turistik gezilere ve geleneksel ticari balıkçılığa izin verilmektedir.

III – C Zonu: Daha ziyade kültürel ve estetik değerlerden dolayı bu kategoriye sokulan alanlardır. B zonu için geçerli bütün faaliyetlere ilişkin kontrol altında olmak kaydıyla belirlenen kurullara uygun olan bazı faaliyetlere izin verilmektedir.

Bölgede tarımsal niteliği korunacak kısımlar, tarımsal verimliliği çok yüksek olmayan ancak mevcut tarım faaliyetleri ile hayvancılık üretimine yönelik alanlardır. Tarım faaliyetlerinin yanı sıra bu gibi yerlerde balık üretimi, sera, su ve yem depoları, kümes, ahır yapılabilir. Bu gibi

alanlar Bozburun ve Selimiye sınırları içinde bulunmaktadır.

Özel Çevre Koruma Bölgesi'nde ormanlık alanlar en geniş yer kaplar. Kentsel alan olarak kabul edilen Datça ilçesi, köyler, sınırlı tarım ve sit alanları dışında geri kalan kısımlar orman ekinde nitelendirilmektedir. Bu alanlar içinde 6831 Sayılı Orman Kanunu'nda belirtilen ormanların bakımı, geliştirilmesi ve işletilmesine yönelik olanların dışında hiçbir tesis yapılamaz. Orman arazisi üzerine yapılacak her türlü alt ve üst yapılar (Orman yolu, yangın emniyet bandı, gözetleme kulesi v.b. gibi) için Özel Çevre Koruma Kurumu'ndan görüş alınması gerekmektedir. Orman niteliğini kaybetmiş araziler de açılacak alan olarak kabul edilir.

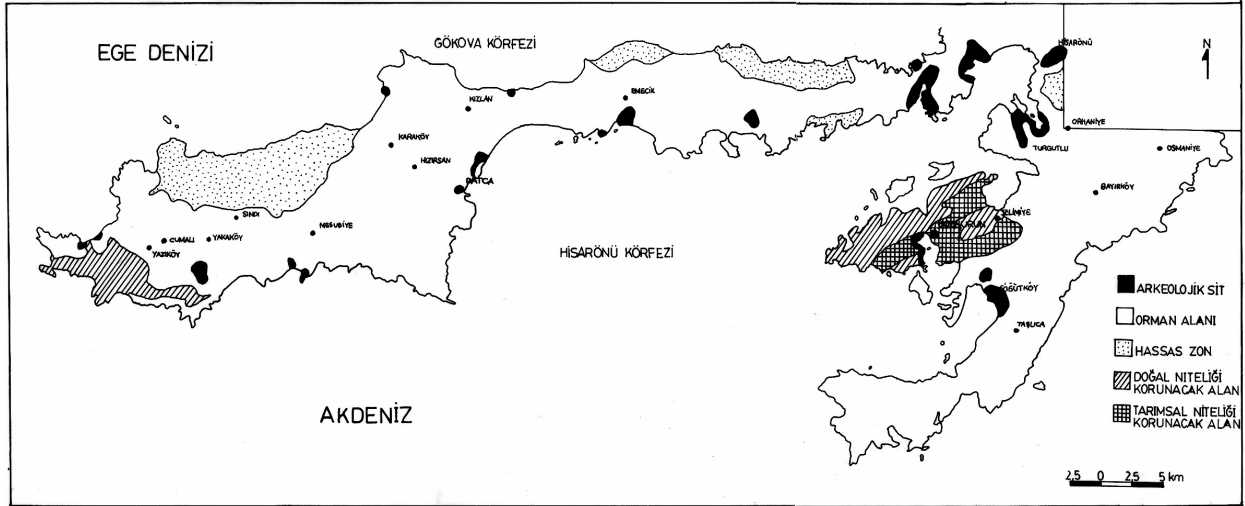
Planlanan alan içinde diğer bir ayrıcalıklı bölge kentsel sit alanlarıdır. Üç ayrı mahalleden oluşan Datça bu gruba girmekte ve kentsel yerleşme alanı içinde çevreyi korumaya yönelik kurullar uygulanmaktadır:

- Her ne şekilde olursa olsun turistik, askeri, resmi kurum ve kuruluşlara ait yapılarla her türlü binaların mimari projelerine Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı'nın uygun görüşü alınmadan izin alınması şarttır.
- Kamu kullanımına açık alanlarda istinat duvarı, servis istasyonu, köprü, bekçi kulübesi, gölgelik, altyapı tesisleri, deniz, göl, akarsu kıyılarını koruma amacıyla yönelik kamu yapıları ve tesisler; sökülebilir de olsa kulübeler, WC, çayhane, kahvehane, lokanta v.b. yapılar Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı'nın izni alınmadan tesis edilemez.
- Deniz ve dere kıyısında, kıyı çizgisinde veya kıyı kenar çizgisine, kıyının doğal yapısını değiştirecek kazı ve dolgu adı geçen kurumun görüşü ve Bayındırlık ve Şehircilik Bakanlığı'nın onayı olmadan yapılamaz.
- Kum, çakıl çekilemez gerek kıyılara gerekse iç kısımlara moloz, çürük, çöp atılamaz. Taş ve maden ocakları kurulamaz. Pis su hiçbir şekilde deniz, dere ve araziye de arılamaz.
- Gerekli kapasite ve normlara uygun pis su arıtma tesisi, arıtma tesisleri yapılması mecburidir. Turizm tesislerinde atık su sistemlerinin çevreye kirliliği yaratmayacak şekilde hazırlanması mahalli idarelerce belgelenmedikçe yapı ve iskan izni verilemez.

Kentsel sit alanları ve kamuya açık alanlardaki be eri tesislerle ilgili bu uygulamaların dı nda çevrenin bitki örtüsünü korumaya yönelik uygulamalar da vardır:

- Datça mar Planı içinde kamuya ait yerler ve özel mülkiyette bulunan bütün anıt niteli indeki a açlar ve kent dokusu ile yöreye özgü bitki örtüsüne ait a açlar kesilemez.

- Üzerine in aat yapılan parselin % 40'ına kadar olan kısmı do al bitki örtüsü için bırakılacak, bu alanda bitki düzenlemesi yapılacak, bu düzenlemede yöreye özgü a aç türleri ile ye illik ön plana çıkartılacak, bütün tesis ve yapılarda çevre düzenlemesi (Peyzaj Projesi) yaptırılması zorunlu olup, peyzaj projesi olmadan tesise in aat ruhsatı ve peyzaj uygulaması olmayana da iskan ruhsatı verilemez.

*ekil – 2: Ara turma sahasında sit alanlarının dağılımı.
Figure-2: Distribution of the protected sites in the study area*

Yukarıda belirtilen zorunlulukları yerine getirmek bölge halkına bir takım zorluklar getirmektedir. Ancak bu tip uygulamalar olmadan bölgenin ba ka türlü korunması da söz konusu de ildir. Zira bu tip uygulamaların olmadı ı yörelerimizde ba ta turizme yönelik olmak üzere ormanların tahribi, kıyıların kirlenmesi, beton yapıları, geri dönülmesi mümkün olmayan tahribatlar yaratmış tır.

Mu la-Marmaris-Datça karayolunun 1970'li yıllarda tamamlanması, Datça'ya 167 km. uzaklıkta bulunan Dalaman Havalimanı'nın hizmete girmesi, 1985 yılından beri Bodrum – Karaköy arasında çalı an ve bu mesafeyi 1.5 saate indiren feribot ba lantısının sa lanması, ula ım olanaklarını daha iyi hale getirmi tir. Bu geli meler 1980'lerden sonra turizm için itici bir güç olmu tur. Ancak turizmle birlikte, Türkiye'nin di er turizm bölgelerinde oldu u gibi, iki yarımadaadan özellikle Datça Yarımadası hızla

betonla maya sürecine girmi , plansız, do aya uyumsuz, çirkin, yo un, birbirinin aynı ikinci konutlarla dolmuş , atık su tesislerinin olmayı ı veya iyi çalı mayı ı denizi kirletmeye ba lamış tır.

Do ayı bozduktan sonra düzeltme yerine bozulmasına engel olma, koruma-kullanma dengesini gözetme gibi ilkelere ba lı kalarak, zengin de erlere sahip yerler özel çevre koruma bölgeleri olarak seçilirken Datça-Bozburun yarımadaalarının da nitelik ve niceliklerini yitirmeden korunması için bütün yönleriyle koruma-kalkınma dengesini sa layacak planları yapılmı , titizlikle uygulanmaya ba lanmış tır.

Böylece Datça – Bozburun bölgesinde yapılan planlarla I. II. III. derecede öneme sahip arkeolojik sit alanları; Sarıliman, Bencik koyu, nbükü gibi do al sit alanları, insan faaliyetlerine kapatılmış tır. Ayrıca tarıma elveri li alanların tarım dı ı kullanımı yasaklanmış , orman alanları da

Tourism and Special Environmental Protected Areas: Case of Datça - Bozburun

belirlenmi tir. Sınırları belirlenen bu alanların gerisinde kalan kısımlarda ise, yapılaşma ve faaliyetler, izin alınarak sürdürülmektedir.

Sonuç

Datça-Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi, Türkiye'nin güneybatısında, turizm çekicilikleri yönünden çok zengin bir ortamda bulunmaktadır. Uzun yıllar ulaşımın sadece denizyolu ile yapılması, bölgenin bu potansiyelinden gerektiği gibi yararlanılmasına engel olmuştur, ancak diğer taraftan, bölgenin tarihi ve ekolojik zenginliklerinin korunmasına katkıda bulunmuştur. Bu yüzden Özel Çevre Koruma Bölgesi ilan edilmiş ve korunmaya ilişkin uygulamalar bazı zorluklar getirmişse de her iki yarımada her şeyden önce Bodrum, Marmaris, Kuşadası, Side v.b. gibi

yörelere ortaya çıkan betonlaşmaya kısmen de olsa engel olmuş görülmektedir.

Bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de çevreyi korumak için temel ilke, önce koruma, koruyarak kullanma ve geliştirilerek koruma olmalıdır. Bunun için koruma-kalkınma dengesini kaybetmemek gerekir. Ülkemizde doğallığı korumaya az sayıda az sayıdaki alanlardan biri olan Datça-Bozburun yarımadasında yaz mevsiminin rüzgar potansiyelinden yararlanarak rüzgar sörfünün geliştirilmesi ve yatçılığın desteklenmesi, bölge turizmine katkı verecektir. Böylece bu yarımada koruması gerçekleştirilecektir. Zira dünya turizmi giderek yerel turizme yönelmekte insanlar sakin, bozulmamış doğal ortamlarda tatillerini geçirmek istemektedirler.

REFERANSLAR

- Chaput, E., 1976, Türkiye'de Jeolojik ve Jeomorfolojik Tetkik Seyahatleri. Çev. Ali Tanolu, İstanbul Üniv. Yay. No: 324 Ed. Fak. Coğrafya Enst. Yay. 11. İstanbul.
- Darkot, B., Tuncel, M., 1978. Ege Bölgesi Coğrafyası. İstanbul Üniv. Yay. No: 2365. Coğrafya Enst. Yay. 99. İstanbul.
- Doğaner, S., 1987. 'Türkiye'nin Güneybatı Kıyılarının Turizm Coğrafyası' Basılmamış Doktora Tezi. İstanbul.
- Doğaner, S., 1998. Bozburun Yarımadası: Coğrafya Ortam ve İnsan. İstanbul Üniv. Edeb. Fak. Coğrafya Dergisi 7:29-56 İstanbul.
- Erol, O., 1991. "Türkiye Kıyılarında Terkedilmiş Tarihi Limanlar ve Bir Çevre Sorunu Olarak Kıyı Çizgisi Değişimlerinin Önemi" .Ü. Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enst. Derg. 8, 8. İstanbul.
- Kayan, N., 1988. Datça Yarımadasında 'Eski Knidos' Yerleşimini Etkileyen Doğal Çevre Özellikleri. Coğrafya Araştırmaları Dergisi. 11, 51-70. Ankara Üniv. Dil ve Tarih Coğrafya Fak. Coğrafya Bölümü Yay. Ankara.
- Mater, B., 1974 – 1977 Datça Yarımadasında Arazi Sınıflandırması. İstanbul Üniv. Coğrafya Enst. Dergisi 20-21. İstanbul.
- Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı; 1993 Özel Çevre Koruma Bölgeleri Yayını 28, Ankara.
- Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı; 1994. Datça Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi Tanıtım Serisi, 30, 11. Ankara.